

DEBRECZENI ELLENŐR.

Politikai, közgazdasági s társadalmi lap.

A SZABADELVÖPÁRT KOZLÖNYE

Megjelen hetenkint ötször, u. m. Hétfőn, Kedden, Szerdán, Csütörtökön és Szombaton.

Debreczen, augusztus 14.

○) A politikai morál az újabb időkben annyira „feljődött” az ellenzékél, hogy nemcsak fagy, gabonaroszsza, epe-nyirgy és árvíz várva várt alkalmak a kormány megbuktatására, hanem a politikai celszövénnyek szálaival akarja behálózni az egyházat is, mindenképen úgy tüntetve fel a kormányt, mint az egyház ellenségét, s az ellenzékét, mint annak egyetlen oltalmozóját.

A presbyter-választások odiosus ügyén kívül elég tanubizonyosság erre az egyházkerület tegnapi közgyűlése is, melyben alkalmat vett magának némely honatyává cseperedett lelkiatyja a kormány ellen mennydörögni, nem állítván kevesebbet, mint hogy a kormány folytonos merényleteket intéz a protestans autonomia ellen.

Miután az ellenzék is folytonosan ezen a vesszőparipán lovagol, s a politikai kérdéssé nyelbe titni szándékolt helybeli presbyter választások indokál is ezen képtelen érv vetetett oda a nép hiszékenységének csalétkül: bátrak vagyunk kérdmi, melyek legyenek az Urban azok a merényletek, melyeket a szabadelvű kormány a protestans autonomia ellen intéz?

Mi megvalljuk, nem tudunk egyebet „kifundálni”, mint hogy a kormány, illetve a vallás és közoktatásügyi miniszterium időről időre javitgatja a hiányos protestans tanügyet, hogy a népiskolákat felemelje, a tanítókat szellemileg kiképezze, anyagilag a megélhetéshez segítsen, a közép és felső iskolákat a kor színvonalára emelje törekvjen. Persze, hogy ez cél keresztültelére fel kell használni tanfelügyelőjét s tankerületi főigazgatóját, rendeletet kell adnia intenciói megvalósítására, s így tényleg bele kell avatkoznia a nevelés ügyébe, de nem a lelkiismereti szabadság ügyébe.

Hogy a kormány ezt teszi; igen helyes. Az eredmény legyen igazolása. Mert kérdjük, miolta a kormány felhívotta azt a gyűlölt tanfelügyelői intézményt, miolta tényleg felügyel a közép iskolákra, s megállapítja a felső oktatás reformját, miolta a protestans tanügy érdekében rendeleteket szokott adni: nem nagy fejlődésen mentek-e keresztül népiskolák és néptanítók, nem jobb lett-e a középiskolák tanítási módszere, s a tökéletlen protestans jogakadémiaik nem emelkedtek-e egyetemi rangfokozatra? Hát bizony ezt cselekedték, s fogják cselekedni ezután, ha a kormány eddigi erőfeszítés, dicseretes szívóssággal karolja fel a nevelés fontos ügyét.

Ezt általában mondjuk. Nagyon csalódók, ki azt hiszi, hogy a közép és felső iskolák feletti fölfelügyeleti jogról adott 10 pontból álló miniszteri propositiók szeme szöktében leendő elfogadására célzunk. Ez tanácskozás végett adatot az egyházkerületnek, szólanak hozzá sira íra et studio, vitassák a nevelésügy és a célzásierőség szempont-

jából. De nem politikai elfoglaltsággal. Mert nagyon sajnáltraméldó dolog volna, ha az egyházkerületi közgyűléseket politikai egyének most is arra használnák fel, hogy ellenzéki enuntiatiókkal politikai célszöveket tápláljanak, ha a tanácskozás iránya nem annyira az egyház érdekében, mint a fennálló kormányhatalom ellen irányulna.

Ezt szerintünk kerülni kell. Kerülni kell az egyházkerületnek, általában a protestans egyháznak, mert a mennyre sem a kormány, sem a szabadelvűpárt, sem más nem óhajta halomra dönteni a protestans autonómiát, a mennyre fellázadna soraink közül mindenki, ha a kormány a lelkiismereti szabadság ügyébe merne vakmerő kézzel belemarkolni, annyira téveszti hivatását az egyház, mint a tanácskozási az egyházon kívül álló szempontokra irányozza.

Az egyház hivatása a béke. Nem a szenvedélyek szítása, hanem azok lecsillapítása. Nyugalmat teremteni a társadalomnak, megnyugvást a szerencsétlenség vagy harag által fellázadt indulatoknak. Ha ellenkezőleg cselekszik, érdeke ellen cselekszik. Magasatos hivatása rovására kockáztatja meglévő s szükséges tekintélyét.

Óhajjuk, hogy a városunkban töltesz egyházkerületi közgyűlést ez a szellem lengje át, hogy alkotásain észlelhető legyen a béke szelleme, melyre városunk polgárainak nagy szüksége van.

— A külügyminiszteri krisisról újabb hírek nem érkeznek s nagyon valószínű, hogy az ügy nem fog már a legközelebbi napokban eldőlni. Ó felsége kívül van a monarchia s Andrassy gróf Terebesen. Az elhatározás addig nem fog megtörténi, míg gróf Andrassy Bécsbe nem megy, hova őt e hó végére várják. Addig tehát tartani fog a krisis.

Andrassy visszalépéséről írja a „Daily Telegraph”: „Nyolcz hét előtt azt mondá Andrassy, hogy vannak miniszterek, kik megvárják, míg küldik, vannak, kik elmennek önkényl, ha már elég ideig bírták a hatalmat. Ó az utóbbiakhoz tartozik. Az utolsó nyolcz év alatt magántügyeit nagyon elhanyagolta az állam ügyei mellett, itt az ideje, hogy azokra fordítsa figyelmét. Különbön lehetséges, hogy az országgyűlésen töbet használ haszának, mintha hivataiban marad.”

— „Taaffe vagy Hohenwart?” ezt a kérdést veti fel az „Angsb. Allg.” egy Bécsből keltezt cizike s arra úgy felel meg, hogy ha az alkotmányhű párt bizonyos organumai tovább folytatják a harcot Taaffe ellen, ezzel csak Hohenwart gróf kezére játszanak.

— Az osztrák alkotmány párt vezérei: Herbst, Rechbauer, Schupp, Newirth képviselők Dumba képviselőnél vannak látogatásban Liezenben. Nagyon valószínű, hogy a német liberális párt e vezéreinek ezen összejelkölésze nem véletlen, hanem előlött tanácskoznai jöttek össze, mily álláspontot foglaljanak el az ujonnan alakítandó miniszteriummal szemben.

— Novi-Bazár occupatiója, mint a Nat. Ztg. nak Bécsből írják, a szerajevói tüvezsz folytan lényeges hasznalást szenved. A katonai raktárak legnagyobb része elpusztult s a kész-

letek pótlása oly sok időt veend igénybe, hogy november előtt az occupációt végrehajtani alig lehet. Minthogy akkor az időjárás már kedvezőtlen a katonai műveletekre, nagyon valószínű, hogy az occupáció egészen a jövő évre halasztatik.

— Zavargások Szerajevóban. Egy törököt és keresztényekből álló banda — mint a P. Lloyd jelenti — megkísérelte megátadni egy kincstári raktárt; az őrség lött; az őrség elfogott 15 embert; egy törököt kardvágásokkal megsebesítettek. Egy másik banda a laktanya közelében levő temetőn gyűlt össze; ott az őrség észrevette őket, alarmlította s laktanyát és több embert elfogott. Más versió szerint a bonyakok ki akarták rabolni több mohamedánnak le nem égett házat. A katonaságnak közbe kellett lépnie és több más egyén megsebesült. Taslihonban meg folyt tart a tűz. Újabb tudósítások szerint a tüvezsz alkalmával egy beomló fal megölt három utazkatonát; a 41. ezred egy legényének két lába odaégett. A katonaság sátrak alatt tanyáz; a 3. sz. kórház mellett barakk-kórházat építettek.

— Zavargások Szerajevóban. Egy törököt és keresztényekből álló banda — mint a P. Lloyd jelenti — megkísérelte megátadni egy kincstári raktárt; az őrség lött; az őrség elfogott 15 embert; egy törököt kardvágásokkal megsebesítettek. Egy másik banda a laktanya közelében levő temetőn gyűlt össze; ott az őrség észrevette őket, alarmlította s laktanyát és több embert elfogott. Más versió szerint a bonyakok ki akarták rabolni több mohamedánnak le nem égett házat. A katonaságnak közbe kellett lépnie és több más egyén megsebesült. Taslihonban meg folyt tart a tűz. Újabb tudósítások szerint a tüvezsz alkalmával egy beomló fal megölt három utazkatonát; a 41. ezred egy legényének két lába odaégett. A katonaság sátrak alatt tanyáz; a 3. sz. kórház mellett barakk-kórházat építettek.

Igen számosan szólottak még hozzá a fontos ügyhöz, a kiknek beszédeire terünk szük volna miatt nem reflektálhatunk.

Végül a közgyűlés Váji István indítványt fogadta el, kimondván, hogy ragaszkodik az 1848 év előtti bekezdésekben és törvényekben lefektetett jogaihoz s a konventet utasítja, hogy oda hasson, hogy a miniszteri pontozat törvényerőre ne emelkedhessék.

Iparügy.

Az országos iparegyesület elnöke Ráth Károly s igazgatója Mudrony Soma egy levelet intéztek gróf Zichy Jenőhöz, melyben kéri, hogy a székesfehérvári kiállítás jövedelmének egyrésze egy ipari intézet felállítására fordítsassék. A levél ezen intézet célját következőkben vázolja:

Egyesületünknek ez évek óta törekvési tárgyát képezi, sőt e tárgyban egyrészt meglevő becses szakkönyvtárban, rajz- és mintagyűjteményekben, másrészt a főváros közönsége által e célra egyesületünknek adományozott 740 ölnyi telekomplexumban s az egyesületnek e célra fordítható tőkájében, bizonyos támpontja is van a létesítésre. Az intézet létesítetése, a mint a dolgok ma állnak, attól függ, hogy egy alkalmas épület hozassék létre, az intézet befogadására szükséges helyiségekkel, nevezetesen: helyiségek az egyesület birtokában levő s folyton fejlesztendő mintagyűjtemények kiállítására, melyeknek feladata az ipar haladását az ország iparsai előtt folytonosan feltüntetni és nekik alkalmat nyujtani a haladást jelentő újítások, javítások utánzására és ezáltal iparunknak a külföldivel egy színvonalra emelésére, továbbá kísérleti helyiségek az új ipari gépeknek, készülékeknek, eszközöknek megkísérlésére, továbbá előadói helyiségek, ipari felolvasások, előadások és ipari tárgyak bemutatására és ismertetésére; továbbá helyiségek a gyűjtemény tárgyak lerajzolására, esetleg utánzására, továbbá helyiségek az iparegyesület birtokában levő s folyton fejlesztendő szakkönyvtár és rajzgyűjtemény felállítására és használatba hozására; helyiségek a hazai iparosok által előállított jeles ipartárgyaknak és mutatóanyagoknak, vagy készítmények mintáinak állandó kiállítására és egyszerű mind bizonyos időszakban rendezendő specialis kiállítások számára, mely állandó és időszakos kiállítások által hazánk iparának haladása a közönség által folytonosan figyelemmel kísérhető és a jelebb termelőeknek a fogyasztókkal való érintkezése közvetíthető lenne; végül a szükséges irodai, tanácskozási és összejövetei helyiségek.

Külföld.

A dunai várak lerombolása, mint a „Pol. Corr.”-ben Rustukból írják, dacára a bolgár állampártár ures voltának, nem fog semmi késedelmet szenvedni. A bolgár kormány megtagya Siliustria és Rustuk kormányzóinak, hogy a lerombolási munkálatokat lehetőleg siettesse. Siliustria előműveiből csak itt-ott állanak egyes rommaradványok. Csak Levant-Tabia erőd, mely az utolsó hadjáratban oly jelentékeny szerepet játszott, áll még érintetlenül, de a legközelebbi napokban ásó és dinamit meg fogják tenni itt is hatásokat. A hadügyminiszter Parezoff kijelentette, hogy a fejedelm akaratá Rustukot télig mint nyílt kereskedő város látni. Levant-Tabia erőd lerombolására 500 munkás alkalmaztatott és így remélhető, hogy okt. 1-ig ez is eltűnik a föld színéről.

A szultán az osztrák-magyar nagykövetség sajnálkozását fejezte ki azon szerencsétlenség fölött, mely Serajevot érte; és meg van győződve, miképen az osztrák-magyar kormány mindent el fog követni, hogy e csapás következményeit enyhítse.

Hirdetési díj:
 4t hasábos petitor 6 krajczár. Nagyobb terjedelmű s több ízben megjelent hirdetéseknek lemondási díj. Hirdetési díj minden hirdetés után 30 kr. Nyitási költségek minden sorra 20 kr. A hirdetéseknek valamint a nyitási költségeknek egyedül a kiadói irodában vétetnek fel. Az előfizetési és hirdetésdíj pénsek a kiadóirodákba, a lap szellemi részébe tartozó költségeknek a szerkesztőség irodáiban csiszmenendők, nagyjuzszo Jóna-ház 1704. szám alatt

A „Debreczeni Ellenőr” tárczája

Egy szép cassiernő története.

Beszély.

Írta : Kr. Karczag Vilmos.
(Folyt. és vége.)

III.

— Boldog vagy-e, anyám?
 Blanka nem tudta mire vélni e tekintetet, e hangot, e kérdést. Oh az ő jó szive most mással volt elfoglalva, mintsem hogy le tudná festeni saját boldogságát.

— De te fiam! Te! Tudod-e, hogy hét éve már, hogy eltávoztál, és azóta én annyit siratom utána. Nézz körül. Itt minden virág, minden fűszál rád emlékeztet.

— — — — — Es ez a boldog asszony boldogságában ismét csak sirni tudott.

— Nem úgy jó anyám! — kezdé Jenő majdnem megingatva nyugodtságában, reszkető hangon. En szeretlek és szeretlek is téged mint hú fiad. Mikor 16 éves lettem s önállóan kezdem gondolkozni, éreztem, hogy én e házban nem maradhatok. Es nem éhbettem egy fedél alatt „atyám gyilkosával”!

Blanka arca hulláspátd lett s a nyugtalanság jelei látszóttak azon.

— Igen anyám, folytatá Jenő. Mikor gondolkodni tudtam, fel bírtam fogni, hogy mi az egy gyermekre, ha atyja gyilkosának kezét

kell megcsókolnia. Mint intő szózat csegett füleimbe a te szavad jó anyám, melyet még kicsi koromban hallék tőled. „Abban az emberben az én gyermekemnek az apja halt meg.” Es mikor ez a gyermek felbőlt, tudta mit kell tennie. Vagy megvonn magát örökre a családi boldogságtól és itt hagyni szeretett, vagy pedig bosszut állnia. Azért anyám az lettenre kérlek felel. Boldog vagy-e?

— Es ha nem? Kérdé Blanka hidegen.

— Akkor tudd meg, hogy én most azért jöttem el, hogy atyám halálát megbosszuljam. E szavakra érczes hangja harsogott s szeméi villámlottak. Azért anyám újra kérdlek: Boldog vagy-e?

— Es ha az? Kérdé Blanka ismét, mindig több határozottsággal és mindig szilárdabb hangon.

— Akkor anyám légy te továbbra is az és haggy távozni engem. En majd bosszuzulvam csillapítani fogom. Visszatérek oda, a honnan eljövök.

— Fiam, hát elhagysz?
 — Jer hát velem.
 — Es itt hagyjam Ödönt? Ezt az embert, ki mindeum volt? Soha!
 — Akkor anyám!... Isten veled!
 Es indulni készült, szemében egy köny ragyogott... szive nehezebb volt, mint egy darab kő.

Erre Blanka is magához tért. Láttá fia kérelhetetlenségét. Lábai elé veté magát és úgy kérte, hogy ne hagyja itt. Könyörgött. Esdeklett.

Hasztalan. Jenő távozni készült. Felemelte anyját, megcsókolta annak homlokát és így bucsuzott:

— Anyám, mondd meg annak az embernek, hogy gondolat vissele. Megörizzen téged, mint drága kincset, mert éltét most neked köszönheti.

Erre hirtelen felnyitá a bokor ismét s azon egy harmadik alak lépett be.

Ödön volt. A férj. A mostoha atya.

Nyugodtan állt meg.

— Az én életem — mondá — nemcsak enyim. Anyád is az. Vedd el azt, ha úgy tetszik neked.

— Ön... uram? Hallgatódzott?
 Kérdé Jenő meglepetve s izmait zsbabdozni kezdé ez ember tekintete előtt, melyből az őrszinteség és jószág sugárzott ki.

Ödön a kor kissé megviselte. Csak férfias erőteljes alakja nem változott. Egész lényé olyan tiszteletet kívánt.

— Mindent hallottam, — kezdé, — a nélkül hogy még rovásra méltót követtem volna el. Most itt vagyok, tehetsz velem, a mit jónak látsz. — Most nem gyermek s mostoha atya állnak egymással szemközt. — Egy bosznui akor férfi áll szemben azon férfival, ki annak atyját ölte meg. — De te heves vérű ifjú, tudod-e te, ki volt az az ember, kiért bosszut keressz?
 — Atyám volt! felelé Jenő.
 — Nem igaz, — vágott közben Ödön. Atyád én voltam! En neveltelek fel téged, és tanítottalak. En öntöttem beléd azt a becsü-

letérést, mely most bosszura ingerli érző lelkedet. — Az az ember, ki kised korodban eldobott magától, és jó anyáddal együtt a sirba taszított, az az ember, nem lehetett a te atyád, Lovassy Jenő!

Jenő tántorgott.

— Most erjed, — folytatá Ödön. Menj, ha úgy tetszik, hagyd itt anyádat, ki letérdelt előtted, fia előtt; hagyd itt engem is, ki nevet adtam neked. . . . — Vagy pedig ölj meg engem, ha bosszuzsompjad így elolvatja. — Lásd fiam, te resketsz. Érezd, hogy szavainak ónsulya van, s válad roskadóknak. Es újra kérdem, — atyád volt e nek az ember, ki életem adott ugyan, de aztán az arok szélére dobva az isten és az emberek könyörületére bízott. — En felemeltelek! A szennyet letörültem, és atyai csókaimmal pirosa festém arcodat. Ez a pir ott ül most is arcodon és nem mossa le sem kor, sem vihar. — Ölj meg engem és ez a pir égetni fogja arcodat. Vagy jó. — am hívd el anyádat. — Hiszed, hogy az anyád? Benne érző szív lakik és tud igazgoss lenni. Es tudod-e te azt, hogy minő körülmények között halt meg az az ember?
 — Nem akarom tudni. Elég tudnom, hogy meggyilkolták.

— Jól van, hát majd elmondom én. — Egy este anyád csendes nyugalmát egy részeges, piszkos ember felzavarta. Ez az ember pénzt követelt anyádtól s mikor az már oda adta neki a részeder keservesen megtakarított pénzt, — akkor az az ember téged ragadott

meg, s el akart szakítani jó anyád kebléről, hogy téged is utonállónak neveljen fel. — Ekkor megjelentem én és félre toltam őt, mire az hörögve rám rohant és arcuzl ütött. Te férfi vagy, s fel tudod fogni azt, hogy mi az, ha egy férfit arcuzl ütnek? — En, lelkemre esküszöm, gyilkolási szándék nélkül — torokom ragadtam a vakmerőt, s földre teríttem. — Te is úgy tettél volna! — Hogy bukás közben a szerencsétlen fejt úgy vágta az asztal egy szegletében, hogy halva maradt a földön, — arról én nem tehetek. — Ezt a véletlen akarta így. — Jól vagy rosszul-e? Azt józan észsel itél meg te magad. — En megítemtel kötelességemet. Elhoztalak ide benneteket, s itt uől vettem anyádat, ki szerelmemet adózt énekelem, s anyai boldogságot adott. — Most rajta a sor, hogy e boldogságot feloldja, vagy fokozd. Tégy úgy, mint tenni én megíttalak, oktatva a jóra. — Nőm! fiam! Hisz én mindkettőtök boldogságát szivemen hordozom. Maradjatok itt ketten itt, s engedjétek hogy elmenjek én. — Ödön szeméibe e szavaknál könny lopódzott.

Blanka nem tudott szóhoz jutni. Ó csak sirni tudott, s oda borult az ő kedves férjének keblére, és együtt sirt azzal.

Jenő meglágyult.

Hevesen ragadta meg Lovassy kezét, la-terdelte, és megcsókolta azt.

— Atyám! — rebegé, — Bocsánat!

